

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

**V Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених
“КОНЦЕПТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА”**

(Одеса, 25-26 травня 2023 року)

Одеса -2023

УДК: 1:403:316.6(08)

К 65 Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства //
Матеріали V Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» (Одеса, 25-26 травня 2023 р.) 175 с.

Рецензенти:

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

Пальчинська Мар'яна Вікторівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри психології, педагогіки та лінгводидактики Державного університету інтелектуальних технологій і зв'язку

Збірник матеріалів V Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства, аналізують соціокультурні трансформації молодіжного соціуму, показують соціокультурні трансформації освітнього середовища та розкривають проблемні моменти культури бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства, а також розглядають синергетику як самоорганізаційну систему у суспільстві, що трансформується. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Щербина Єлизавета Володимирівна — студентка 3 курсу, спеціальності 033 Філософія, соціально-гуманітарний факультет, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Врайт Галина Яківна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського»

ПРОБЛЕМАТИКА ВИБОРУ В РОМАНІ «ЧУМА» АЛЬБЕРА КАМЮ КРИЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНОСТІ

Людство протягом всієї своєї історії постійно зіштовхується з руйнівними силами, стихійними лихами. Навіть в еру високорозвинених технологій постіндустріальне суспільство не є винятком для трагічних історичних подій, зокрема глобальна війна з тероризмом (починаючи з 2001 року), світова економічна криза і рецесія (починаючи з 2007-2008 років), пандемія COVID-19 (починаючи з 2019 року) та Повномасштабне вторгнення РФ в Україну (починаючи з 2022 року) [3]. Епідемії, війна, природні катаклізми — всі ці явища неминуче створюють паніку, породжують страждання, приносять смерть. Вони мають різні за масштабом кількісні показники: руйнування майна й інфраструктури, рівень смертності, статистику постраждалих, ступінь економічної кризи. Незмінним залишається людський фактор, а саме можливість індивіда робити обдуманий вибір, про який писав давньогрецький філософ Арістотель в своєму етичному творі [1]. В 40-ві роки двадцятого століття значиму проблему свободи вибору розглядав французький філософ екзистенціаліст Альбер Камю в романі «Чума» (фр. «La peste»). Ідеї філософа актуальні і в наш час. Смертельна хвороба — це не лише алегорія на «коричневу» чуму як зазначав автор, а уособлення зла, як частини світобудови. Камю використовує образ чуми, для зображення активного протиборства з конкретним злом певної мікромоделі людства — жителів міста Орану, що потерпає від епідемії. Проблематика вибору людини в ситуаціях, що спричинені стихійними лихами досліджується через аналіз межових станів головних героїв твору. Доктор Бернар Ріє — це образ невпинної боротьби, незламності. У нього була можливість покинути місто, але з самого початку епідемії, взявши на себе ініціативу, він день за днем виконує свою роботу: діагностує захворювання, ізолює інфікованих, лікує їх неефективними методами, спостерігає страждання і смерть пацієнтів. Але не примиряється з чумою, незважаючи на постійні невдачі [3]. Ріє, як і міфологічний Сізіф Камю, пізнавши абсурдність світу, продовжує вічне протистояння. Зрозумівши той факт, що загрози нескінченні, людина приймає безконечну боротьбу, приймає людський стан і живе повноцінним життям [3]. Образ Жана Тарру — це

уособлення постійної боротьби за справедливість. Він розчарований безглуздістю світу жорстокості і насильства, який асоціюється для нього з чумою. Говорить про потребу ставати на бік жертви аби хоч якось обмежити розмах лиха. Неменше важливим є образ Раймона Рамбера, журналіста з Парижу, який протягом довгого часу намагався покинути Оран, тому що вважав його чужим і опинився в закритому на карантин місті випадково. Після візиту до лазарету де працював Ріє, він зрозумів, що «соромно бути щасливому одному» і приєднується до санітарних дружин [2]. Людина відповідальна за все, що відбувається навкруги, навіть якщо безпосередньо її це не стосується.

В сьогоденні реаліях війни ці образи неабияк актуальні, тут можна впізнати і військових, що мужньо борються за наші землі і людей, і працівників критичної інфраструктури, що невпинно працюють щоб забезпечити життєдіяльність населення, і лікарів, що героїчно рятують людей, і іноземних партнерів, що допомагають, і звичайних людей, що працюють та підтримують економіку країни.

Боротьбі з чумою проти поставляється бездіяльність, втеча, безвідповідальність людей, аморальність тих, хто збагачуються через горе інших, радіє лиху, мириться з ним. Люди, що свідомо або несвідомо підтримують будь яку несправедливість, фашизм, нацизм, тероризм, тортури, епідемії, смертні кари, жорстокі знущання, війну знаходяться у стані «зачумленості» [2]. Такий стан пізнав Коттар (герой твору «Чума») — контрабандист, що вважає чуму вигідною. Йому подобається жити в «зачумленому» світі, де не помітні його злочини. На думку Тарру: «Єдиний його злочин у тому, що в серці своєму він схвалив те, що вбиває дітей і дорослих» [2]. За вченням Арістотеля людина страждає від поганого характеру, який сформувався через вчинки, що були зроблені в наслідок постійного неправильного вибору. Зміни на краще можливі, якщо індивід проаналізує його негативні схильності і буде працювати над вдосконаленням власного характеру, зробить вибір на користь чеснот [1]. У Коттара була можливість приєднатися до санітарних дружин, допомагати людям і хоч трохи змінити своє життя, але він вирішив цього не робити. До епідемії чуми злочинець намагався вчинити самогубство, щоб не потрапити до в'язниці, а після, коли вулиці були наповнені радісними жителями Орону, з відчаю відкрив вогонь по ним. Образ Коттара є уособленням злочинців, безчесних, аморальних людей.

Проводячи паралель між негативним героєм роману Камю (Коттаром) і сучасністю, прикладами є шахраї, що видають себе за волонтерів і збирають кошти, люди, що підтримують війну і вважають вбивство мирного населення нормальним явищем, мародери, колабораціоністи, тощо. Люди, що перебувають у стані «зачумленості» є небезпечними як для себе, так і для соціуму і наше завдання боротися з цим через правильне виховання, належну освіту. Домінування у соціумі аморальних людей може призвести до

становлення і панування антикультури, що спрямована на вбивство індивідуального початку, знищення людини як особистості. Антикультурі притаманні анти людські норми і цінності, уявна свобода (фашистська політика, різні прояви расизму, тероризму).

Альбер Камю в романі «Чума» описує межові стани людей, піднімає завжди актуальну проблему свободи вибору людини під час руйнівного лиха (епідемії чуми). Автор возвеличує вибір бунту й боротьби проти зла та абсурдності світу. Навіть якщо надії немає й методи протистояння неефективні, треба боротися до кінця, а не миритися з несправедливістю світобудови. Об'єднавши зусилля люди здатні перемогти конкретні прояви зла, але не знищити його повністю. Тому це вічна боротьба з якою потрібно змиритися і завжди бути напоготові.

Список використаних джерел

1. Арістотель Нікомахова етика / пер. з давньогрецької В. В. Ставнюк. Київ : Аквілон-Плюс, 2002. 480 с.
2. Камю А. Чума / пер. з фр. В. О. Євменов. Харків : Фоліо, 2020. 228 с.
3. Facing our plague: COVID-19 and Albert Camus. *Canadiandimension*: веб-сайт. URL: <https://canadiandimension.com/articles/view/facing-our-plague-covid-19-and-albert-camus> (дата звернення: 26.04.2023)

Секція 2. Культура сучасного українського суспільства в умовах російської агресії

Вітко-Присяжнюк Ярослава Вікторівна, Представник Уповноваженого із захисту державної мови, Секретаріат Уповноваженого із захисту державної мови; аспірантка ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ДО ПИТАННЯ МОВНОГО АСПЕКТУ КУЛЬТУРНОЇ КОЛОНІЗАЦІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ

У березні 2023 року президент Республіки Польща Анджей Дуда назвав війну, яка точиться сьогодні між росією та Україною, неокolonіальною. Такої ж думки у своїх дослідженнях дотримується і американський історик Тімоті